

تصویرگران کتاب‌های مذهبی در نمایشگاه «نقش نور»

موزه ملی هنر و ادبیات کودک کانون پرورش فکری اقدام به برپایی نمایشگاهی با عنوان «نقش نور» از آثار تصویری کتاب‌های مذهبی تولید کانون کرده است. روابط عمومی کانون خبر داده که در این نمایشگاه ۳۴ اثر اصلی تصویرگران بنامی همچون علی اکبر صادقی، پرویز کلانتری، محمد حسین صلواتیان، نیره

تقوی، راشین خیریه، محمد علی بنی‌اسدی، هدی حدادی و... به نمایش درآمده است. این نمایشگاه از روز ۲۰ تیر تا ۲۰ شهریور ۱۴۰۰ در روزهای شنبه تا چهارشنبه از ساعت ۹ تا ۱۳ در موزه ملی هنر و ادبیات کودک کانون دایر است. بر همین اساس با توجه به شیوع بیماری کرونا، موزه کودک از پذیرش

بازدیدکنندگان به صورت گروهی معذور است و علاقه‌مندان می‌توانند به صورت انفرادی و با رعایت شیوه‌نامه‌های بهداشتی از این نمایشگاه بازدید کنند. موزه ملی هنر و ادبیات کودک در مرکز آفرینش‌های فرهنگی- هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در خیابان حجاب تهران واقع شده است.

به مناسبت شهادت حضرت جوادالائمه^(ع) نگاهی داریم به برخی بزرگان مدفون در حرمین شریفین کاظمین

بزرگان، خاک درگاه جوادند

پیمان طالبی

ادبیات و هنر

خانندان عصمت و طهارت(ع) در زندگانی پربرکت خود در این عالم، مثل گل‌های معطری بوده‌اند که بلبلان بنا به ظرفیت و درک‌شان به گردش‌ان تا با بهره از رایحه معطر توحید و وحی که در طریق این بزرگان جاری است، بتوانند خود نیز بهره‌ای ببرند و توشه‌ای بگیرند. از این منظر وقتی زندگی اهل بیت(ع) را مرور می‌کنیم، متوجه می‌شویم که بسیاری از اصحاب آنها و یاوران‌شان، خود از بزرگان بوده‌اند و زندگی آنها الگوی مناسبی برای همه مردم است. این اتفاق، نه تنها در دوران زندگی دنیوی اهل بیت(ع) معنا یافته بلکه با رخت پرستن آنان از دنیا نیز کامکان نوادر دوران و بزرگان علم و دین، به گرد معصومین(ع) می‌گردند و در نهایت چنان که سعدی در گلستان می‌گوید، معترف شده‌اند که: «ما عرفناک حق معرفتک.» شاید یکی از صورت‌های ظاهری این طواف دور اهل بیت(ع) را بتوان با نگاهی به حرم‌های آنها یافت. آنجا که می‌بینیم بزرگان علم و مذهب، پس از مرگ نیز در جوار اهل بیت(ع) به خاک سپرده می‌شوند. گویی می‌خواهند این مرادیه مشتاقانه را پس از مرگ نیز در این جهان ادامه دهند و چون پروانگان به گرد شمع و جودی معصومین(ع) در پرواز باشند. از این منظر مطالعه و بررسی حرم‌های مظهر اهل بیت(ع) حاوی نکاتی خواندنی و جالب‌توجه است. به مناسبت شهادت حضرت جوادالائمه(ع) نقشه‌های حرم ایشان و حرم موسی ابن جعفر(ع) در کاظمین را بررسی کردیم تا بزرگانی که در این حرم‌های شریف مدفونند را بشناسیم. در حرم کاظمین افراد زیادی دفن شده‌اند که در میان آنان شخصیت‌های علمی و رجال سیاسی هم وجود دارد. در کتاب تاریخ المشهد الکاظمی از بیش از ۳۰۰ نفر نام برده شده است که در دوران بنی‌عباس در حرم کاظمین دفن شده‌اند. این که چه بزرگانی این رتبه و مقام را یافته‌اند که در جوار درنده امام رضا(ع) به خاک سپرده شوند نیز می‌تواند جالب‌توجه باشد.

خواجه نصیرالدین طوسی

محل تدفین: روبه‌روی باب القریش

حکیم و متکلم شیعه و زیسته در قرن هفتم هجری است. خواجه نصیر، نویسنده کتاب‌ها و رساله‌های بسیاری در علوم اخلاق، منطق، فلسفه، کلام، ریاضیات و نجوم است. اخلاق ناصری، اوصاف الاشراف، اساس الاقتباس، شرح الاشارات، تجرید الاعتقاد، جامع الحساب و کتاب مشهور زیج ایلخانی و تذکره فی علم الهیه در علم نجوم، از آثار مهم و مشهور او هستند. او همچنین رصدخانه مراغه و در کنار آن کتابخانه مراغه را با بیش از ۴۰۰ هزار جلد کتاب بنا نهاد. نصیرالدین طوسی را باید احیاگر فلسفه و مبتکر روش فلسفی در کلام شیعه دانست. برخی علمای بزرگ شیعه که شاگرد وی بوده‌اند، عبارتند از علامه حلی، ابن میثم بحرانی و قطب الدین شیرازی. خواجه نصیر در حالی در ۱۸ ذی‌الحجه سال ۶۷۲ق درگذشت که برای سامان دادن به امور اوقاف و دانشمندان، در بغداد به سر می‌برد. تدفین او در کاظمین و در حرم امام جواد(ع) بنا به وصیت خود او صورت گرفته است. خواجه نصیر همچنین وصیت کرده بود که روی قبرش اشاره‌ای به ویژگی‌های علمی‌اش نشود و فقط آیه ۱۸ سوره کهف: «وکلّهم باسط ذراعیه بالوصید: و سگ‌شان بر آستانه غاردو دست خود را دراز کرده بود» روی سنگ قبرش نوشته شود.

باب مسجد صفوی

باب القریش

باب فرهادیه

باب المراد

باب آئینه

باب القبله

باب صاحب‌الزمان(عج)

فرهادمیرزا معتمدالدوله

محل تدفین: نزدیک درب صحن شرقی باب المراد

فرزند عباس میرزا یکی از رجال فرهیخته دولت قاجاری است، مردی که جدای از سیاست، اهل دیانت و فرهنگ بود و آثاری از خود برجای گذاشت. آثاری که فرهادمیرزا در موضوعات گوناگونی علمی، ادبی و تاریخی نگاشته، مؤید فضل و دانش فرهادمیرزا و روحیه تحقیق، پژوهش و مطالعات گسترده است. «مقام زخار و صمصام بنگار» از مهم‌ترین آثار او در احوالات حضرت ابی‌عبدا... (الحسین(ع) است. فرهادمیرزا سبب تألیف این اثر را وجود اختلاف در روایات منقول و ورود تشبیهات و توضیحات شاعران و ذاکران در تاریخ عاشورا بیان کرده است؛ زیرا از نگاه او، این امور به اندازه‌ای رواج یافته بود که شناخت صحیح از سقیم، جز برای عالم خبیر و نافذ بصیر ممکن نبود. به همین سبب درصدد تألیف کتابی خالی از حشو و زواید در احوال امام حسین(ع) از ولادت تا شهادت برآمد تا آن‌که در ۱۲۹۳ قمری هنگام بازگشت از سفر حج، در دریای مدیترانه (دریای سفید) توفانی عظیم دریا را متلاطم می‌سازد و او به امام حسین(ع) متوسل می‌گردد و نذر می‌کند که کتاب مقتل را که قبلاً آغاز کرده بود، به پایان برساند. در آن حادثه خطرناک مقداری از تربت حضرت امام حسین(ع) را به آب دریا می‌پاشد و دریا آرام می‌گیرد و او با سلامت به مقصد می‌رسد. سفر حج او در سال ۱۲۹۲ قمری بود و سفرنامه‌ای ارزشمند نیز از آن سفر برجای گذاشته است. شاهزاده معتمدالدوله، در حجره‌ای نزدیک درب صحن شرقی «باب‌المراد» در زیر ساعت به خاک سپرده شد. او تلاش زیادی در بازسازی حرم، به‌ویژه صحن و دیوارهای اطراف آن کرد. وی دستور داد بر بالای سنگ قبرش تصویر سگی را به نشانه سگ اصحاب کهف حجاری کنند که دو دست خود را زیر چانه خود گذاشته و این آیه را همچون خواجه نصیر روی قبر وی بنویسند: «وکلّهم باسط ذراعیه بالوصید».

شیخ مفید

محل تدفین: رواق شرقی، جنب مزار ابن قولویه قمی

محمد بن محمد بن نعمان، متکلم و فقیه امامیه در قرن‌های چهارم و پنجم قمری بود. شیخ مفید در رشته‌های مختلف تلاش فراوان به خرج داد و نزدیک به ۲۰۰ اثر تألیف کرد که می‌توان گفت در این تالیفات دایره‌المعارفی از تشیع گردآوری شده است. نجاشی، یکی از شاگردان بزرگ مکتب شیخ مفید ۱۷۱ جلد کتاب از تالیفات شیخ را ذکر کرده و آثار این دانشمند شیعه را در سه دسته فقه، علوم قرآنی و علم کلام و عقاید طبقه‌بندی کرده است. از این میان، ۲۰ اثر مربوط به امامت و فلسفه سیاسی امامت در شیعه و مقوله غیبت امام دوازدهم است. حضرت ولی عصر(عج) از شیخ مفید به عنوان برادر و دوست یاد کرده و آن حضرت در نامه‌ای خطاب به وی نوشته‌اند: این نامه‌ای است به برادر راستگو و درستکار و دوست مخلص ما، کسی که در یاری ماکولاتی نکرده و وفار رعایت کرده است. امام زمان(عج) در رؤیای این عالم فرزانه ابیاتی سرودند که معنای آن چنین است: «ای کاش خیردهنده مرگ، خبر فقدان تو را نیاورد که مردن در روزی است که برای آل محمد(ص) مصیبت بزرگی است. اگرچه تو در میان خاک قبر پنهان شدی، علو و دانش خداپرستی در تو اقامت گزیده است. قائم‌المهدی خوشحال می‌شد هرگاه تو از انواع علوم تدریس می‌کردی.» شیخ مفید با اقتدار و احترام فراوان زندگی کرد و در سوم رمضان ۴۱۳ هجری در بغداد درگذشت و بنا به نقل تاریخ، ۸۰۰ هزار نفر در تشییع پیکر این فقیه در کاظمین شرکت کردند و پیکرش در جوار حرم امام جواد(ع) آرام گرفت.

ابن قولویه قمی

محل تدفین: رواق شرقی، روبه‌روی باب المراد

ابوالقاسم جعفر بن محمد بن جعفر بن موسی بن مسرور از روایان شیعه در قرن ۴ هجری و از شاگردان محمد بن یعقوب کلینی و از استادان شیخ مفید بود. ابن قولویه از فقه‌های صاحب فتوادانسته شده و نظراتش در میانه آرای مکتب حدیثی و مکتب کلامی معرفی شده‌است. کتاب کامل الزیارات مشهورترین اثر اوست. روایات ابن قولویه در مجموعه‌های روایی بزرگ شیعه نقل شده و به آن استناد می‌شود. اعتماد به بسیاری از روایان شیعه، به دلیل روایت ابن قولویه از آنها دانسته شده‌است. نجاشی، یکی از علمای رجال می‌گوید: «هر زیبایی و علم و فقهی که مردم بدان وصف کردند، ابن قولویه برتر و فوق آن است.» شیخ طوسی نیز درباره او نوشته است: «ابوالقاسم، جعفر بن محمد بن قولویه قمی، شخصیتی مورد اطمینان و دارای تألیفاتی فراوان، به تعداد ابواب فقه می‌باشد.» همچنین شیخ مفید به او لقب «شیخ صدوق» داده است. ابن قولویه در بغداد وفات یافت و در کاظمین مدفون گردید. از بازماندگان وی تنها پسرش ابوالاحمد عبدالعزیز را می‌شناسیم که از روایان حدیث بوده است.

سال‌شمار ساخت و تکمیل حرم کاظمین

۱۸۳ ه.ق.

خاکسپاری امام کاظم (ع)

۲۲۰ ه.ق.

خاکسپاری امام جواد (ع)

۳۳۶ ه.ق.

بازسازی به دستور معزالدوله

۳۶۹ ه.ق.

توسعه حرم به دستور عضدالدوله

۴۴۱ ه.ق.

تخریب حرم در حمله گروهی از اهل سنت به تحریک حنابله بغداد به کاظمین

۴۵۰ ه.ق.

بازسازی حرم و تبدیل دو گنبد به يك گنبد به دستور ارسلان بساسیری

۴۹۰ ه.ق.

بازسازی حرم و تعمیر آن به دستور مجدالملک

۵۶۹ ه.ق.

آسیب دیدن حرم بر اثر طغیان دجله

۵۷۵ ه.ق.

ساخت حجره‌هایی در اطراف صحن به دستور الناصر لدین...

۶۰۸ ه.ق.

تبدیل حجره‌ها به مدرسه علوم دینی

۶۵۶ ه.ق.

آسیب دیدن حرم و غارت اموال آن در حمله مغول به بغداد

۶۵۸ ه.ق.

بازسازی حرم به دستور عظاملك جوبینی وزیر هولاکو

۷۷۶ ه.ق.

آسیب دیدن حرم بر اثر طغیان دجله و تعمیر آن به دستور اویس جلایری

۹۲۶ ه.ق.

ساخت بنایی با دو گنبد و مسجدی در شمال حرم به دستور شاه اسماعیل صفوی

۱۰۴۵ ه.ق.

محکم سازی پایه‌های مناره‌های چهارگانه به دستور شاه صفی

۱۲۲۱ ه.ق.

آینه‌کاری داخل رواق‌ها و طلاکاری بالای مناره‌ها به دستور فتحعلی‌شاه قاجار

۱۲۵۵ ه.ق.

طلاکاری ایوان‌های رواق‌های شرقی، غربی و جنوبی به دستور معتمدالدوله قاجار

۱۲۸۲ ه.ق.

طلاکاری ایوان‌ها و آینه‌کاری حرم و کاشی‌کاری صحن به دستور شیخ العراقیین وکیل امیرکبیر